

М.І. Харламов, канд. іст. наук, доц. (НУЦЗУ, Харків)

ДЕРЖАВНІ ОСВІТНІ ПРОЦЕСИ У ГАЛУЗІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ В УСРР В РОКИ НЕПУ

Сучасні державотворчі процеси в нашій державі є досить складними та суперечливими. Значний вплив на формування сучасної європейської демократичної держави має освіта, в тому числі професійно-технічна. Сучасний стан української професійно-технічної освіти знаходиться у стані гострої кризи. Тому виникає необхідність розглянути історичний досвід діяльності закладів профтехосвіти, з метою використання його в сучасних освітніх програмах та формування загальної державної освітньої програми.

Із введенням у 1921 році нової економічної політики велика увага в державі почала приділятися розвитку різних форм професійно-технічної освіти. В УСРР (Українська Соціалістична Радянська Республіка) була створена особлива система освіти, яка відрізнялася від освітньої системи в Російській республіці. В УСРР розвиток шкільної освіти мав такий вигляд: від 4 до 8 років – дошкільні навчальні заклади, від 8 до 15 років – семирічна трудова школа. Далі йшла дворічна професійна школа. З сімнадцяти років молода людина могла вступати до технікуму або інституту.

Між керівниками народних комісаріатів освіти УСРР та РРФСР (Російська Радянська Федеративна Соціалістична Республіка) часто виникала гостра полеміка з приводу необхідності існування професійно-технічних шкіл у системі освіти й, взагалі, з приводу ранньої професіоналізації освіти в Україні [3, с. 220].

За безпосередньої участі наркома освіти УСРР Г. Ф. Гринька 16 червня 1922 року було прийнято «Тимчасове положення про професійно-технічні школи», у якому були визначені базові принципи та засади, на яких повинна була будуватися система професійно-технічних шкіл в Україні.

Про важливість індустріальної та сільськогосподарчої професійної освіти говорить також ще й те, що дворічні професійно-технічні школи були обов'язковими для всієї молоді України від 15 до 17 років, а курси, на яких навчалися з медичного, педагогічного та соціально-економічного напрямів, були необов'язковими.

Професійні школи готували не лише досвідчених знавців, техніків тієї чи іншої галузі, тих, що могли і використовували власні знання на практиці, але й громадянина комуністичної держави, активного будівника нового суспільства [4, с. 70].

Керівники освіти української республіки не вважали, що професійно-технічна школа має оптимальні принципи та методи своєї роботи. Кожна галузь професійної освіти мала своє «призначення», в процесі навчальної роботи приймала до розгляду лише власний сектор наукових знань. Індустріально-технічні школи не вивчали проблем сільського господарства, а сільськогосподарські технічні школи не торкалися проблем промисловості. Також усі види шкіл глибоко не вивчали предмети гуманітарного циклу [5, с. 7].

Такий розвиток професійних шкіл були викликаний особливостями періоду відновлення народного господарства, коли державі були потрібні не гуманітарії, але робітники технічних спеціальностей. У подальшому радянське керівництво планувало перейти від вузької спеціалізованої школи до системи політехнічної освіти по всій країні [1, с. 172].

Таким чином, освітні державотворчі процеси в галузі професійної освіти в Україні в роки нової економічної політики були складними та неоднозначними, але тим не менше вони призвели до поліпшення якості освіти молодих українців взагалі, та загальної республіканської системи освіти професійно-технічного напрямку зокрема.

Список літератури

1. Батышев С. Я. Формирование квалифицированных рабочих кадров в СССР / С. Я. Батышев. – М. : Экономика, 1971. – 214 с.
2. Временное положение о профессионально-технических школах. – Х.: тип. Наркомпроса, 1922. – 41 с.
3. Зарытовский Б. А. Проблемы взаимоотношений общего, политехнического и профессионального образования в истории советской педагогики (1921–1925) / Б. А. Зарытовский // Ученые записки (Курский педагогический институт), кафедра педагогики и психологии. – 1968. – выпуск 50. – С. 204–235.
4. Івашина Г. З. До питання створення радянської системи професійної освіти на Україні (1921–1928) / Г. З. Івашина // Педагогіка. Республіканський науково-методичний збірник. – 1967. – випуск 5. – С. 68–78.
5. Материалы по реформе профессиональной школы. – Л. : издательство книжного сектора ГУБОНО, 1924. – 56 с.

К.Ю. Чадаєва, канд. іст. наук, доц. (ХДАДМ, Харків)

С.В. Собакар, студ. (ХДАДМ, Харків)

ПАТРІОТИЗМ О. ДОВЖЕНКА ЗА КІНОПОВІСТЮ «УКРАЇНА В ОГНІ»

Велика Вітчизняна війна принесла багато страждань та впритул поставила питання патріотизму й національної свідомості. Ми, сучасники, мало чого знаємо про це, але маємо змогу дізнаватись та вивчати події, їх причини та наслідки з художніх творів. Вони дають можливість думати, осмислювати, робити висновки. Це своєрідний спосіб спілкування зі своїм народом скрізь десятиліття .

Спробуємо розкрити особисті патріотичні погляди Олександра Довженка через кіноповість «Україна в огні».

Довженко Олександр Петрович – кінорежисер, драматург, письменник, художник і громадський діяч. «Україну в огні» він написав швидко у 1943 році, зняв фільм. Але і кіно й повість були осуджені та заборонені. Фільм взагалі не вийшов на екрани, а повість уперше опублікували вже після смерті письменника.

Геніального режисера кремлівський диктатор звинувачував в ревізії ленінізму та політики Комуністичної партії. У своєму творі Довженко осуджував колгоспний лад передусім не за те, що він призвів багатого колись українського хлібороба до крайньої межі зубожіння і безправ'я, а за те, що вбив у людях гідність і почуття національної гордості. У доповіді Сталіна це названо «нахабним глумлінням з правди», а самого Довженка – «куркульським підголоском і відвертим націоналістом».

Довженко не став на коліна, не благав прощення в Сталіна ні на тому засіданні-судилищі, ні пізніше. У щирому зверненні до генсека Довженко писав: «Товаришу Сталін, коли б ви були навіть богом, я й тоді не повірив би вам, що я націоналіст, якого треба плямувати і треба тримати в чорному тілі. Невже любов до свого народу є націоналізм? Чи націоналізм... у невмінні художника стримати сльози, коли народу боляче? Написав я «Україну в огні» з огненним болем у серці і палким стражданням за Україну, що перебувала в німецьких лапах, з болючим жалем і страхом за її долю... Кому ж, як не мені, сказати було слово на захист свого народу. Україну знає лише той, хто був на її пожарах сьогодні...»

Довженко був одним із перших письменників, хто так сміливо й правдиво показав розтерзану Україну. Читачеві видно одразу, що твір написала людина, якій не байдуже, адже йому передаються всі переживання та погляди автора.